

۱۳۵۰۹۰۳

درسنامه

سیره و سنت

سلسله کتاب های تخصصی آموزش مداحی

روح اله عباسی

درسنامه

سیره و سنت

گردآورنده : روح اله عباسی

ناشر : قدیم الاحسان

شمارگان : ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۴

قیمت : ۱۱۰۰۰ تومان

سرشناسه : عباسی روح اله، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور : سیره و سنت / نویسنده روح اله عباسی

مشخصات نشر : تهران : قدیم الاحسان، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۰-۱۰-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : چهارده معصوم --- فضایل

موضوع : چهارده معصوم --- اخلاق

موضوع : اخلاق اسلامی

رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ س ۹ ۱۷۴ ع / BP۳۶

رده بندی دیوبی : ۲۹۷/۹۵

شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۵۶۸۳۱

مرکز پخش ۱/ انتشارات قدیم الاحسان

تلفن : ۳۳۵۴۶۶۳۱

تهران/ میدان قیام/ بلوار قیام/ نبش خیابان مشهدی رحیم/ پ ۴۳

مرکز پخش ۲/ انتشارات آرام دل

فهرست مطالب

۱۱.....	کلام موسسه.....
۱۹.....	سخن ناشر.....
۲۳.....	مقدمه مولف.....

درس اول: کلیات و تعاریف / ۲۵

۲۷.....	واژه‌شناسی.....
۲۷.....	۱. سیره.....
۲۸.....	پیشینه کاربرد.....
۳۰.....	۲. سنت.....
۳۱.....	کاربرد سیره.....
۳۱.....	اعتبار سیره معصومین علیهم‌السلام
۳۲.....	دلالت‌های سیره و سنت.....
۳۳.....	علل تفاوت سیره‌ها.....
۳۴.....	جایگاه سیره در فقه.....
۳۵.....	جایگاه سیره در اخلاق.....
۳۵.....	جایگاه سیره در تربیت.....
۳۶.....	دیگر موضوعات.....

بخش اول: سیره‌ی تعلیم و تربیت در مکتب نبوی و اهلیت علیه السلام / ۳۹

درس دوم: شناخت‌شناسی تعلیم و تربیت / ۴۱

- ۴۳ واژه‌شناسی تعلیم و تربیت
- ۴۴ تعلیم و تربیت در قرآن
- ۴۵ تعلیم و تربیت پیامبر و اهلیت علیه السلام توسط خداوند
- ۴۶ اهتمام پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام به تعلیم و تربیت
- ۴۷ مبانی تعلیم و تربیت نبوی

درس سوم: اهداف تعلیم و تربیت نبوی و اهلیت علیه السلام / ۵۱

- ۵۳ ۱. مبارزه با جهل و بی‌سوادی
- ۵۴ ۲. نشر علمی و عملی معارف الهی
- ۵۶ ۳. تزکیه نفوس
- ۵۷ ۴. برقراری قسط و عدل در جامعه
- ۵۹ ۵. تقرب به خدا

درس چهارم: اصول تعلیم و تربیت نبوی و اهلیت علیه السلام / ۶۳

- ۶۵ ۱. اصل هماهنگی تربیت و فطرت انسانی
- ۶۶ ۲. اصل آخرت‌گرایی
- ۶۷ ۳. اصل کرامت انسانی
- ۶۸ ۴. اصل عدالت محوری
- ۶۸ ۵. اصل توجه به تفاوت‌های فردی

بخش دوم: سیره فردی / ۷۱

درس پنجم: خوردن و آشامیدن و خواب و استراحت / ۷۳

- ۷۵ خوردن و آشامیدن
- ۷۵ توجه به تغذیه

۷۶	کم خوری.....
۷۷	دوری از هوسرانی.....
۷۷	حلال خواری.....
۷۸	رعایت آداب غذا خوردن.....
۷۹	خواب و استراحت.....
۷۹	نقسیم زمان.....
۷۹	کار در روز و خواب در شب.....

درس ششم: پوشش، نظافت و اقتصاد / ۸۵

۸۷	آراستگی.....
۸۷	آراستن سر و صورت.....
۹۴	لباس و پوشش.....
۱۰۵	نظافت و پاکی پیامبر اعظم (ص).....
۱۰۶	الف) بهداشت بدن.....
۱۱۰	ب) بهداشت محیط.....
۱۱۲	پ) بهداشت لباس.....
۱۱۳	اقتصاد و معیشت.....
۱۱۳	اهمیت اقتصاد.....
۱۱۴	ثمره و هدف اقتصاد در اسلام.....
۱۱۴	اصول اقتصاد.....

بخش سوم: سیره عبادی / ۱۲۱

درس هفتم: اهمیت عبادت و عبودیت / ۱۲۳

۱۲۵	فرمان عبادت.....
۱۲۵	عبادت هدف خلقت انسان.....
۱۲۶	شوق عبادت.....

- ۱۲۸..... جایگاه عبادت در سیره ائمه علیهم السلام
- ۱۲۸..... پیشتازان عبودیت و بندگی
- ۱۲۹..... تفاوت سیره عبادی

درس هشتم: سیره‌ی عملی عبادی / ۱۳۵

- ۱۳۷..... ۱. شب زنده داری
- ۱۴۳..... ۲. سجده‌های طولانی
- ۱۴۴..... ۳. نماز
- ۱۴۴..... اهمیت نماز
- ۱۴۵..... نماز اول وقت
- ۱۴۶..... نماز جماعت
- ۱۴۸..... ۴. روزه داری
- ۱۴۹..... ۵. دعا
- ۱۴۹..... معنای دعا
- ۱۵۰..... تشویق به دعا
- ۱۵۰..... پایبندی به آداب دعا
- ۱۵۱..... ۶. ذکر
- ۱۵۵..... ۷. تلاوت قرآن

بخش چهارم: سیره خانوادگی و سیره اجتماعی / ۱۶۱

درس نهم: سیره خانوادگی / ۱۶۳

- ۱۶۵..... ۱. والدین
- ۱۶۵..... نیکی و احترام به والدین
- ۱۶۷..... تشکر از والدین
- ۱۶۷..... استغفار پس از درگذشت والدین
- ۱۷۴..... ۲. همسر

انتخاب همسر صالح.....	۱۷۴
محبت به یکدیگر.....	۱۷۶
قناعت و همکاری در رفع مشکلات.....	۱۷۹
صداقت و راستی.....	۱۸۱
۳. فرزندان.....	۱۸۲
بچه‌داری.....	۱۸۲
توجه به نیازهای عاطفی و مادی.....	۱۸۴
توجه به گریه‌های کودکان.....	۱۸۸
توجه به خوراک و پوشاک کودکان.....	۱۸۹
توجه به تربیت اسلامی.....	۱۹۰
توجه به فرزندان نوجوان و جوان.....	۱۹۲
۴. خویشاوندان.....	۱۹۲
ارتباط با خویشاوندان (صله ارحام).....	۱۹۳
رسیدگی به خویشاوندان.....	۱۹۵
شرکت در تجهیز و تشییع.....	۱۹۶

درس دهم: سیره اجتماعی / ۲۰۱

۱. گشاده‌رویی.....	۲۰۳
۳. سبقت در سلام.....	۲۰۴
۴. میهمانداری.....	۲۰۵
۵. ارزش‌گذاری به اهل تقوی.....	۲۰۶
۶. رعایت حق همسایه.....	۲۰۸
۷. همدردی در مصائب مردم.....	۲۰۹
۸. اهتمام به حقوق مالی مردم.....	۲۱۰
۹. تواضع و فروتنی.....	۲۱۰
۱۰. زهد و ساده زیستی.....	۲۱۱

۱۱. گذشت و بردباری ۲۱۲
۱۲. کمک به مستمندان ۲۱۴
۱۳. دیگرگرایی و پرهیز از خودمحوری ۲۲۰
۱۴. خدامحوری در دوستی ها و دشمنی ها ۲۲۴
- فهرست منابع ۲۳۱

www.ketab.ir

کلام موسسه

السلام علیکم یا اهل بیت النبوه

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ كَمَا شَهِدَ اللَّهُ لِنَفْسِهِ وَشَهِدَتْ لَهُ مَلَائِكَتُهُ وَأَوَّلُوا الْعِلْمَ مَنْ خَلَقَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ الْمُتَّجِبُ وَرَسُولُهُ الْمُرْتَضَى أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ».

سپاس و ستایش خداوندی را که محبت محمد و آل محمد علیهم السلام را در دل‌های ما قرار داد و بر ما منت گذاشت تا با نور ولایتشان در راه آرمان‌های الهی با قدم صدق طی طریق نماییم. همانانی که حضرت باری تعالی از زبان رسولش می‌فرماید:

«بگو ای رسول، در قبال این هدایت اجر و پاداشی از شما نمی‌خواهم الا محبت و مودت به اهل بیتم را».^۱

همانطور که می‌دانیم؛ برگزاری مجالس مدح و منقبت‌خوانی اهل بیت علیهم السلام در قالب عزاداری یا مولودی، از مصادیق ابراز این مودت بوده و هر جا صاحب ذوقی، الطاف رؤفانه این خانواده را دیده؛ مجذوب محبت آنان شده و با زبان ستایش، محرم رازشان گردیده، چه "کمیت‌ها" و "دعبل‌ها" که عمری، دار خویش را پر دوش کشیده و نقد جان را بر سر بازار دوست از کف داده‌اند.

این شجره طوبی، درختی است که ریشه در خون اولیا الهی داشته و در معرض تندبادهای سوزان، از جا در نخواهد آمد. و در سایه سار آن، تمام گلبوته‌های عشق و اندیشه به بار نشسته و در چمن محبت به این خاندان، گل خواهد کرد.

بدون تردید شهادت امام حسین علیه السلام فصل جدیدی را در این باب باز نمود. همان کسی که هنگام تولد، همگان بر او گریستند و زمینه‌های عزاداری بر ایشان از همان روز

اول شروع شد و با شهادت آن حضرت به اوج خود رسید. آن هم شهادتی با جانسوزترین حالت که در زیارت مقدس عاشورا می‌خوانیم: «أَعْظَمَ رَزِيئَهَا فِي الْإِسْلَامِ وَفِي جَمِيعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» مصیبتی که همانند آن در اسلام نبوده و در میان آسمان‌ها و زمین مثل و مانند آن به وقوع نخواهد پیوست.

عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) موج فزاینده‌ای از شور و شعور را در دل‌ها به پا می‌کند و مکتب عاشورا همواره احیاگر خط سرخ شهادت بوده و خواهد بود و نیز ریختن اشک ماتم بر مصائب کربلا و ایجاد روح خودسازی؛ انسان را تا همیشه تاریخ، با مفاهیم و معارف دیگر عاشورا همچون: توحید محوری، ظلم ستیزی، ولایت مداری، دوری از غفلت و... آشنا می‌کند چون بنا به فرمایش رسول مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) «إِنَّ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا»^۱.

«شهادت امام حسین (علیه السلام) در دل‌های افراد با ایمان آتش و حرارتی ایجاد می‌کند که هرگز خاموش نخواهد شد».

و اینک هزار و چهارصد سال است که هر روشن ضمیری از هر کیش و مرام، غمزه این هتک حرمت به حرم رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و دلخون از فاجعه کربلا است. آری سال‌ها می‌گذرد و بر سرخی آتش این اندوه افزوده می‌گردد تا به دست باقیمانده این انوار مقدس، خاموش گردد.

از جمله کسانی که همواره بر تجلی هرچه باشکوه‌تر این مشعل هدایت نقش مهمی داشته‌اند مداحان و ستایشگران اهل بیت عصمت و طهارت بوده‌اند. مداح اهل بیت (علیهم السلام) همان زبان گویایی است که به ستایش بهترین خاندان و رسوایی دشمنان زبون آنها پرداخته و چون پروانه، گرد این چهارده نور واحد گشته و با پر و بالی سوخته خود را قربانی راه آن عزیزان ساخته است.

ستایشگری آل رسول (صلی الله علیه و آله) از دیرباز مورد توجه و عنایت شیفتگان خاندان عصمت و طهارت قرار داشته و از نخستین سال‌های ظهور اسلام، کار خود را آغاز نموده، و تاکنون بر قوام آن افزوده شده است.

این امانت شریف، ارثی فاطمی و عبرتی عاشورایی است، مانده از خون پیشوایان شهید و بازماندگان حوادث تلخ و غمبار تقویم شیعه، که بر دوش سالکان راهش از «وجعلنی من خیار موالیکم» یاد می‌شود، یعنی آنانی که در پی آثار اهل بیت رفتند و از «ممن یقتص آثارکم» شدند.

آری موالیان اهل بیت علیهم‌السلام این فرهنگ را از میان امواج بلا گذرانده و سینه به سینه آن را به نسل‌های بعد سپرده‌اند. آیینی امانتی که مادحین آل الله، با خون خود آن را به ثمر رسانیده و حفظ و حراست کرده‌اند تا امروز بدون نقص به دست ما برسد و این همان است که لسان‌الغیب، حافظ شیرازی، می‌فرماید:

آسمان بار امانت نتوانست کشید قرعه کار به نام من دیوانه زدند
حضرت صادق علیه‌السلام درباره این ستایشگران نور فرموده‌اند:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي النَّاسِ مَنْ يَفِدُ إِلَيْنَا وَيَمْدَحُنَا وَيُرِي لَنَا...»^۱

«حمد و سپاس خدایی را که در میان مردم کسانی را قرار داد تا به سوی ما سفر کرده، ما را مدح نموده و برای ما مرثیه‌خوانی کنند.»
همچنین حضرت رضا علیه‌السلام به‌دعبل خراسانی فرمودند: «مَرَحَبًا بِمَادِحِنَا وَ مُحَبِّبِنَا وَ تَاصِرِنَا بِبَيْتِهِ وَ لِسَانِهِ».

«آفرین بر مدح‌کننده و دوستدار و یار ما با دست و زبانش».^۲

علمای ربانی هم در پیروی از ائمه معصومین علیهم‌السلام با تجلیل و احترامی خاص با این قشر تعامل داشته‌اند؛ چنان که امام خمینی علیه‌السلام درباره اهمیت روضه‌خوانی فرموده‌اند: «در آخر منبر روضه را بخوانند و زیاد بخوانند؛ دو کلمه نباشد. همان طوری که در سابق عمل می‌شد، روضه‌خوانی بشود، مرثیه گفته بشود، شعر و نثر در فضایل اهل بیت و در مصائب آنها گفته بشود تا این مردم مهیا باشند؛ در صحنه باشند...»^۳.

۱. بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۷۴ به نقل از کامل الزیارات.

۲. بحار الأنوار، ج ۴۹، ص ۲۱۸ و ۲۳۷.

۳. صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۳۳۲.

رهبر عظیم الشان، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای نیز همواره به مسئله ستایشگری و مداحی اهل بیت علیهم‌السلام دقت نظر داشته‌اند چنان که در یکی از دیدارها (۱۳۹۱/۰۲/۲۳) با مداحان، که هر سال در روز میلاد حضرت زهرا علیها‌السلام انجام می‌شود فرمودند:

«...وقتی انسان نوری را، زیبایی‌ای را مدح و ستایش می‌کند، در واقع خود را مدح می‌کند؛ زیرا ثابت می‌کند که زیبایی شناس است؛ ثابت می‌کند که چشمش می‌بیند، می‌فهمد، درک می‌کند. علاوه بر این، پراکندن این فضائل و معنویات در بین مردم، کمک به تربیت انسانهاست. انسانها با شناخت الگوها، با یاری گرفتن از پیروی الگوهاست که می‌توانند به درجات عالی و مقامات برتر دست پیدا کنند. اگر در این راه حرکت کنید، کار بزرگی کردید... آن چیزهایی را بگوئید که می‌تواند مستمع شما را به پیمودن راهی که آن بزرگوار (حضرت زهرا علیها‌السلام) رفت، تشجیع کند، تشویق کند. اینها فکر لازم دارد، آموزش لازم دارد؛ کار، آسان نیست».

همچنین معظم‌له در باره خصوصیات مداحان اهل بیت علیهم‌السلام فرموده‌اند:

«اول اینکه عاطفه را نسبت به حسین بن علی و خاندان پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بیشتر کند و علقه و رابطه و پیوند عاطفی را مستحکم‌تر کند. دوم اینکه نسبت به حادثه عاشورا یک دید روشن و واضحی به مستمع بدهد و سوم اینکه نسبت به معارف دین، هم ایجاد معرفت و هم ایجاد ایمان بکند.

نقش هنر، نقش شعر، نقش ادبیات، نقش حضور در میدان‌های عملی در پرورش این روح ایمانی، نقشی است که بسیار بسیار کارساز و مؤثر است. شما جای مداح و ذاکر اهل بیت را اینجا ببینید؛ نقش ایمان‌آفرین، نقش فرهنگ‌ساز، نقش مستحکم‌کننده‌ی پیوند قلبی بین پیروان و بین آن محبوبان؛ یک چنین نقشی است. این نقش، بسیار نقش مهمی است».

همانطور که بیان شد می‌توانیم بگوییم؛ ستایشگری آل رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم سبب افزایش محبت و ارادت به خاندان عصمت و طهارت شده و در کمال طلبی و نیز ایجاد روحیه شهادت طلبی مؤثر خواهد بود. چه بسا هنوز خاطره رشادت‌ها و جانفشانی‌های هشت سال دفاع مقدس در ذهن‌های ما باقی است و بر این باوریم که همه این درس‌ها

در مکتب عشق و وفاداری به اهل بیت علیهم السلام آموخته شده است و عشق به اباعبدالله علیه السلام این روحیه قوی را در آبیاری نمودن درخت انقلاب به وجود آورده و قدرت سینه سپر کردن در مقابل دشمن متجاوز تا دندان مسلح را به رزمندگان و ایثارگران ما بخشیده بود.

حقانیت و ریشه دار بودن فرهنگ عاشورا چنان قوتی در لوح سینه بسیجیان و سلحشوران دفاع مقدس متجلی کرده بود که از هر کدام آنها لشگری ساخته و در احیای ارزش های اسلامی و زنده نگه داشتن اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و آله والاترین نقش را ایفا نمود. چنان که امام خمینی ره نیز فرمودند:

«همین عزاداری هاست که این نهضت را پیش برده اگر سیدالشهدا نبود این نهضت را کسی پیش نمی برد».

امام راحل در بعد سیاسی عاشورا نیز فرموده اند: «زنده نگه داشتن عاشورا یک مسئله بسیار مهم سیاسی عبادی است. عزاداری کردن برای شهادتی که همه چیز را در راه اسلام داده است یک مسئله سیاسی است. یک مسئله ای است که در پیشبرد انقلاب اثر بسزا دارد. ما از این اجتماعات استفاده می کنیم فکر نکنید که این ها یک مسئله سطحی بوده است که می خواستند جمع بشوند و گریه کنند، خیر، ما ملت گریه سیاسی هستیم. ما ملتی هستیم که با همین اشک ها سیل جریان می دهیم و سدهایی که در مقابل اسلام ایستاده است را خرد می کنیم».

با این اوصاف می توان گفت ستایشگری و مدح اهل بیت علیهم السلام از دیرباز در فرهنگ شیعه ریشه داشته و از همان سال های آغازین پیدایش اسلام، کار خود را شروع نموده است که تاریخ به خوبی نمایان گر این مسئله می باشد و به عنوان یک رسالت تاریخی نسل به نسل تکرار گشته و به دست ما رسیده است.

به جرئت می توان گفت که یکی از شالوده های اصلی شعر شیعی، ستایشگری این خاندان بوده و می باشد که با مشاهده چند صفحه از تاریخ اسلام، به منزلت و ریشه دار بودن آن در ادبیات دینی، پی برده می شود.

سنگینی بار امانت این برهه از تاریخ که بر دوش هر انسان صاحب ذوق و سلیم النفسی قرار گرفته، دغدغه جمعی از خادمان و نوکران اهل بیت علیهم السلام در موسسه فرهنگی قدیم الاحسان بوده است که در قالب مجموعه ذاکرین حسین جان علیه السلام بیش از دو دهه زیر نظر حکیمانه مداح و ذاکر آل الله استاد حاج منصور ارضی زیدعزه اداره می شود.

این دغدغه شریف، اهالی موسسه را بر آن داشت تا با همکاری بزرگان این عرصه قدم در راه تعلیم و تربیت مداحان و شاعران آیینی کشور بزنند و با تقویت مقوله پژوهش و تشکیل کلاس های تخصصی آموزش مداحی به جذب و پرورش استعداد های خلاق و جوان در عرصه های مختلف نوکری اهل بیت علیهم السلام از جمله: ذاکری و مرثیه خوانی، شاعری، تالیف کتب، پژوهشگری، سبک سازی، امور رسانه ای و... بپردازند.

بی گمان یکی از ضروریات این نظام آموزشی، تالیف و تدوین کتاب های پر محتوا و متقن آموزشی بوده است که باید در راستای اهداف و برنامه های آموزش مداحی اهل بیت علیهم السلام قرار می گرفت و جبران نبود منابع را در این مباحث می نمود.

به همین دلیل واحد پژوهش موسسه قدیم الاحسان بر آن شد تا با همت و نظر بزرگان عرصه تحقیق و پژوهش، صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی متخصص در این امر و ارادت جمعی از اهالی قلم به تالیف کتب ستایشگری بپردازد که این نوشتار نورانی، شمع راهی باشد برای تمام کسانی که دل در گرو محبت و ارادت به آل الله داشته و به امر عظیم و خطیر مداحی اهل بیت علیهم السلام رو می آورند.

خدا را سپاسگزاریم که این امر با عنایت حضرتش و مدد چهارده معصوم علیهم السلام محقق شد. و سخن آخر اینکه:

آنچه در این مجموعه آمده؛ دغدغه ناشی از احساس مسئولیت دینی، جهادی و انقلابی بوده که برای دانش افزایی در علوم معرفتی و مهارتی مداحی مورد نیاز است و در عین حال امید است پاسخ گوی شبهات نو ظهور در مجالس و نیز پیشگیری کننده از رفتارها، گفتارها و نیز نوشتارهای انحرافی باشد.

در پایان قدردانی و تشکر ما سزاوار همه بزرگوارانی است که ما هرچه داریم به برکت نفس قدسی و موی سپید آنهاست که در این آستان، عمری جبین خدمت ساییده‌اند، و «وَجِیْهًا بِالْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلَام» شده‌اند.

آری از همه پیرغلامان و نوکران آستان حضرت اباعبدالله الحسین علیهما السلام حلالیت طلبیده و درخواست عفو می‌نماییم که این قلم ناتوان، شایستگی جولان در محضر این عزیزان را ندارد. همچنین دل خوش از آن هستیم که اشتباه‌ها و قصور این شاگردان کوچک خود را در این مجال، با نظر اغماض نگریسته و در این عرصه، همواره مشوق و یاور ما باشند.

عشاق را به تیغ زبان گرم می‌کنیم چون شمع تازیانه پروانه‌ایم ما

معاونت پژوهش
موسسه فرهنگی هنری قدیم الاحسان
فروردین ۱۳۹۳ ش

سخن ناشر

عاشورا پس از بعثت رسول خدا ﷺ تأثیرگذارترین رخداد در طول تاریخ حیات بشر است؛ زیرا هولناکی جنایت مردمان به ظاهر مسلمان در به قتل رساندن فجیع نواده‌ی پیامبر و یارانش، چنان دل و وجدان انسان‌های بیدار و آزاده را به درد آورد که پس از گذشت بیش از هزار سال از آن واقعه‌ی دردناک، هنوز اشک‌های مسلمان و غیرمسلمان در سراسر عالم - در ایام محرم و صفر - همچون خون تازه می‌جوشد و در غم و اندوه او می‌گیرند.

بی‌تردید مهم‌ترین تأثیر واقعه‌ی عاشورا، چرخاندن عقربه حرکت جامعه‌ی بشری از سمت و سوی بی‌خدایی و پرستش بت‌های قدرت، ثروت و شهوت به سوی خداپرستی بود؛ در زمانی که می‌رفت تا اسلام و مسلمانی به دست غاصبان خلافت به اضمحلال و تُهی شدن از درون و نابودی از برون کشیده شود. حرکت اصلاح‌گرایانه سیدالشهداء ﷺ برای ایجاد تغییر در جامعه‌ی اسلامی گامی به موقع و تأثیرگذار بود که آثار آن را تاکنون در جوامع اسلامی و حتی غیراسلامی شاهدیم.

این دستاورد بزرگ به قیمت گزاف و گرانی به دست آمد، بدین جهت پیشوایان امت و وارثان خون امام شهید، همچون امام سجاد ﷺ و عقبه بنی‌هاشم حضرت زینب ﷺ از آغازین لحظات پس از وقوع این جنایت بزرگ توسط کوفیان عهدشکن به افشاری‌گری و تشریح اهداف سیدالشهداء ﷺ و نیز برشمردن عوامل و زمینه‌های وقوع مصیبت عاشورا پرداختند و با برپایی مجالس ماتم و ذکر مصائب، آن را جاودانه و در تاریخ ماندگار کردند.

ذکر و یاد واقعه‌ی عاشورا و تلاش برای درس‌آموزی و عبرت‌گیری جامعه اسلامی توسط ائمه ﷺ به صورت فرهنگ و رسالت در جامعه گسترش یافت و پس از عصر

امامت و در دوران غیب، علمای بیدار نیز با یاد شهدای عاشورا باعث رشد فرهنگ عاشورا در جهان اسلام شدند.

بر این اساس پرواضح است که صاحبان اندیشه باید بیش از گذشته به گسترش کمی و کیفی این مجالس توجه کنند و با توجه به جایگاه ستایشگران، شاعران و خطیبان که نقش ویژه‌ای در تحولات فرهنگی و اجتماعی دارند، ضمن تلاش معنوی در خودسازی روحی به گسترش مفاهیم دینی و علم افزایی ایشان پردازند تا آنان بتوانند ضمن خودسازی معنوی، نیازهای فرهنگی، سیاسی و اجتماعی روز را در مجالس اهل بیت (علیهم السلام) مطرح کنند.

گسترش مجالس اهل بیت (علیهم السلام) و نیز لزوم آسیب شناسی آن به دلیل طراحی‌های دشمن در ترفندهای مختلف برای از بین بردن و یا به انحراف کشاندن آنها باعث شد تا بیش از بیست سال پیش، استاد حاج منصور ارضی که تجربه ارزشمندی در شناخت ضروریات و دغدغه‌های هیئات را دارند، عزم برپایی کلاس‌های آموزش مداحی در قالب «مجموعه ذاکرین حسین جان (علیه السلام)» نمایند و به مناسبت میلاد با سعادت فاطمه زهرا (علیها السلام) به افتتاح دوره کلاس‌های آموزشی اقدام کنند.

از ثمرات آموزش تخصصی مداحی توسط استاد حاج منصور، شناسایی بیشتر ظرفیت‌های علمی و عملی در رشد و تربیت ستایشگران جوان و نیز آسیب‌شناسی هیئات عزاداری بود که باعث شد تا ایشان پس از دو دهه اقدام به تأسیس مؤسسه فرهنگی - هنری «قدیم الاحسان» و نیز آموزشگاه عالی مداحی کنند تا به یاری امام حسین (علیه السلام) و نیز هدایت‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی گامی فراتر در تربیت نسل نو ستایشگری بردارند.

از جمله ضروریات این مجموعه آموزشی، تدوین کتب آموزشی برای تربیت ذاکران است که پس از ارائه طرح و گذراندن چندین هزار ساعت نفر، کار مشاوره‌ای و کارشناسی توسط اعضای هیئت مدیره آقایان: ۱. دکتر عبدالحسین الله کرم، عضو هیئت علمی دانشگاه ۲. حاج محمود زولیده، کارشناس ادبیات فارسی ۳. سید محمد

میرهاشمی، کارشناس مدیریت و برنامه‌ریزی ۴: جواد حیدری، مدیر انتشارات آرام دل ۵. دکتر سید علی قریشی، عضو هیئت علمی دانشگاه تصویب و مسئولیت تدوین این کتب به معاونت پژوهش محول گردید و معاونت پژوهش نیز با همکاری جمعی از اساتید حوزه علمیه قم به تدوین کتب مورد نیاز بر اساس سرفصل‌های مصوب اقدام نمود که حاصل آن تدوین مجموعه کتب علمی - تخصصی مداحی در راستای شناخت معارف اسلامی و اصول فن رثا می‌باشد.

بر این اساس لازم می‌دانیم تشکر و قدردانی خود را از همکاری اساتید بزرگوار و حجج اسلام میرزا محمدی، محمود صفاری، جواد محمدزمانی، طه بروجردی، محمدرضا نادم، حسین علیزاده، جواد دانش، جمال جهانمهر، عباسعلی مردی، محسن کربلانی‌نظر، سید محسن حجت حسینی، علی صادقیان، رضا داودی، مهدی فرماتیان، امیرمحسن عرفان، محمدحسن نادم، رضا وحیدی، قدمعلی اسحاقیان، محمدتقی انصاری‌پور که ما را در تدوین این مجموعه به صورت مشاوره و همکاری در تدوین یاری نمودند ابراز نماییم.

لازم به ذکر است که اساتید نامبرده از فعالان مجموعه‌های علمی ذیل می‌باشند: مؤسسه عملی - فرهنگی دارالحدیث، دانشگاه قرآن و حدیث، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، جامعه المصطفی العالمیه، دانشگاه باقرالعلوم، دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی.

همچنین شایسته است تا از همکاری اساتید بزرگوار آیت الله علم الهدی رئیس حوزه علمیه مشهد، حجت الاسلام و المسلمین سیدمهدی میرباقری رئیس محترم فرهنگستان علوم اسلامی قم، حجت الاسلام و المسلمین احمد عابدی استاد حوزه و دانشگاه، حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا جباری، عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم و دکتر حسن بنیانیان، رئیس مرکز پیوست فرهنگی و مشاور رئیس سازمان تبلیغات اسلامی تشکر و قدردانی نماییم.

در فرجام بر خود فرض می‌دانیم از زحمات و تلاش‌های مستمر حجج اسلام: سیدحسین مؤمنی، سیدحسین آقامیری و آقای روح‌الله عباسی که بیش از دو سال، مدیریت علمی و اجرایی تدوین آثار معرفتی را با جدیت و پشتکار تا به سرانجام رساندن، پیگیری نمودند قدردانی نماییم. از خداوند متعال برای تمامی اعزه توفیق و اجر را خواهانیم.

انتشارات مؤسسه فرهنگی - هنری قدیم الاحسان

www.ketab.ir

مقدمه مولف

سیره معصومین در منظومه فکری و فقهی شیعه از همان جایگاهی برخوردار است که قرآن و احادیث پیامبر ﷺ در آن جایگاه قرار دارند. از این رو شناخت سیره معصومین در قلمرو فقه، سیاست و اخلاق، کاربرد وسیع دارد. هیچ عالم دینی و فقیه شیعی نمی‌تواند از دانستن آن بی‌نیاز باشد. جامعه مداحی و ستایشگران اهل بیت ﷺ با آگاهی و شناخت سیره معصومین، ضمن دانش افزایی به اهداف زیر در شناخت سیره و سنت معصومین دست خواهند یافت:

- ا. آشنایی با مبانی دینی از سیره معصومین ﷺ.
- ب. اصلاح رفتارهای فردی و اجتماعی و تطبیق آنها با سیره معصومین ﷺ.
- ج. آشنا نمودن مستمعان مجالس اهل بیت ﷺ بوسیله رفتار عملی و گفتار و نشان دادن الگوی صحیح رفتاری.
- د. دقت در انتخاب اشعار بر اساس سیره معصومین ﷺ و پرهیز از خواندن اشعار غیر همسو با سنت نبوی و سیره ائمه ﷺ.
- ذ. دقت در ذکر مصائب و مقاتل بر اساس شناخت اصولی همچون عزت و غیرت و... در سیره معصومین ﷺ.

بر این اساس می‌بایست هر مداح هر چه بیشتر با سیره معصومین ﷺ آشنا گردد. موضوعات مطرح در سیره و سنت نبوی و اهل بیت ﷺ به تعداد و پراکندگی رفتارهای فردی و اجتماعی انسان در موضوعات مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی دارای گستردگی می‌باشد که در این کتاب که برای دو واحد درسی مداحان عزیز تدوین شده است و در حقیقت دفتر اول از مجموعه سیره و سنت می‌باشد، به موضوع

خاص اخلاق در حوزه فردی و اجتماعی پرداخته شده است. لذا امکان طرح همه موضوعات در حوزه‌های مختلف وجود ندارد و در مجلدات آینده به مباحث سیره و سنت در حوزه اقتصاد، سیاست و فرهنگ پرداخته خواهد شد.

امیدواریم این کتاب انگیزه‌ای در مداحان عزیز ایجاد کند تا با بهره‌گیری از شیرینی مطالعه رفتارهای آموزنده اهلبیت علیهم‌السلام، به مطالعه آثار دیگر در این زمینه بپردازند و آنها را رازندگی خود و خانواده بیشتر به کار ببرند.

یادآوری این نکته را لازم می‌دانم که اشاره نمایم در تدوین این کتاب از آثار ارزشمند متعددی بهره گرفته شده و به صورت گزارش و نقل مستقیم در این کتاب از آنها استفاده شده است که برخی از این کتابها عبارتند از:

۱. سیره نبوی، نوشته استاد دلشاد تهرانی، نشر مصطفی؛
۲. سبک زندگی فاطمی، استاد دکتر محمد رضا جباری، نشر معارف؛
۳. سیره نبی اعظم، نوشته استاد حسین ابراهیمی، نشر ثقلین؛
۴. سیره علمی و عملی امام رضا علیه‌السلام، نوشته استاد عباسعلی سبزواری، نشر «به نشر».

والسلام علی من اتبع الهدی

روح الله عباسی